

שליח ציבור, a közösség küldöttje, a kántor vezeti az imákat jom kippur és a zsidó újév alkalmával, a zsidó hagyományok legfelemelőbb napjain, a következő erőteljes, tiszteletteljes és odaadó szavakkal kezdve az imák sorát: "הנני העני ממעש", itt állok istenünk előtt, az összegyűlteket előtt méltatlanul. Próbálom megosztani az emlékeket, és képtelen vagyok teljesen megérteni és befogadni azt, amin keresztülmentek. A bocsánatukért esedezem azért a hibánkért, hogy nem fogjuk fel teljesen, és nem éljük át egészen az életnek azt a szörnyűségét, amely egy sötét kor éveiben történt, és a második világháborúhoz, a Holokauszthoz, milliók elvesztéséhez, egy felfoghatatlan, leírhatatlan tragédiához vezetett.

Kötelességünk emlékezni, sohasem felejtünk. Hetvennégy évvel a háború végét követően a félelem, az emlékezés, ami teljes מצוות אנשים מלומדה inkább csak politikailag korrektség, mint erőfeszítés arra, hogy érezzük a fájdalmat, a szenvedést, az emlékek terhét. Ki más tehetne jobban tanúbizonyságot azokról az időkről, mint Önök? Azért gyűltünk ma itt össze, az ima helyszínén, a **Páva utcai zsinagógában**, a kutatás és az emlékezés helyén, hogy megragadjuk a pillanatot és megengedjük magunknak, hogy legalább egy kis időre az Önök életének, szenvedésének, emlékének részesei legyünk. Hetvennégy évvel azután, hogy túléltek a tragédiát, életet építettek és családot alapítottak, követték az életnek azt az útját, amelyet mindenki más. Nem úgy, mint mások, Önök különleges terhet cipelnek, szinte elviselhetetlen mértékű emléket. Az emlékek sebet semmilyen esemény sem tudja kitörölni, senki sem tudja

újraírni. Nincs vigasz, nincs gyógyír az Önök fájó emlékeire, amit az embereknek ki kellett bírniuk.

Az Önök elmondott és ki nem mondott történetei mutatják be nekünk nemcsak a háború alatti, hanem a második világháborúhoz vezető szörnyűségeket, a jogfosztást, a faji törvényeket, az üldöztetést, a félelembenélést, az állampolgári és emberi identitás és hovatartozás érzésének megtagadását is. Az életben semmi sem írható le csupán fehéren vagy feketén, ennek a korszaknak az árnyalata sokkal feketébb volt, mint ami elképzelhető. Nem volt Mennycsország azokban az években, amelyek megelőzték a “végső megoldás” elrendelését Magyarországon, az élet egyet jelentett a félelemmel, fenyegetéssel, az alapjogok megtagadásával és a transzportálással. Ez volt a valóság Európa nagy részén, így Magyarországon is. Nem szabad felejtenünk!

Hogyan történhetett ez meg? A kérdést mindig fel kell tenni. Kötelességünk erőfeszítést tenni arra, ami bár nehéz és majdnem lehetetlen, hogy választ adjunk, és megtartsuk az örök esküt: “Soha többé!”

Erkölcsei kötelességünk megkérni és emlékeztetni a történelmi embertársainkat a velünk történt tragédiára, hogy biztosítsák, hogy sem nemzet, sem nép, sem férfi vagy nő ne legyen kiirtás célpontja. A kor szelleme, a késő 20-as és 30-as évek Európája termékeny talaj

volt az ideológiák népszerűsödésének, amelyek kegyelettel őriznek és szentesítenek egy bizonyos koncepciót és nemzeti irányelvet az életről, a szabadságjogokról és emberi jogokról. A félelem légköre, a bűnbakok keresése, a fegyelemre és engedelmességre való törekvés, a kétség és szkepticizmus elvesztése teret adott annak, hogy nagyban elterjedjen az az ideológia, amely gyűlöletet, célpontot és koncentrációs táborokat hirdetett, és egy összehangolt erőfeszítés volt arra, hogy a zsidó népet letöröljék a föld felszínéről.

Emlékeznünk kell arra, hogyan történt és hogyan végződött. Kötelességünk emlékeztetni magunkat arra, hogy ez oly sok emberrel és nemzettel megtörtént לאבד צלם, elveszett a méltóság és az emberségesség. Nem Isten színe előtt lettünk teremtvé mindannyian?

Itt állok ma Önökkel, a túlélőkkel, országok és a társadalom küldötteivel. Próbálok emlékezni, próbálok nem felejteni és próbálok megtanítani magamnak az erkölcsi elköteleződés és értékek leckéjét. Az emlékezés önmagában nem helyettesítheti magát az életet, de akkor hova tartunk, ha engedünk a feledésnek. A múlt figyelmen kívül hagyása vagy tagadása az életet fikcióvá tenné.

Sokat olvasunk és hallunk a történelmi relativizmusról. Kimondták és széles körben elterjedt, hogy mindenki szenvedett a háború alatt,

a szenvedést nem lehet egyetlen etnikai vagy vallási csoportra korlátozni. Igaz, az elképzelhetetlen szenvedés felülkerekedett, majd végigsöpört Európán és a világon a háborús időkben, a hiány és a szenvedés idején. De egyenlővé tehetjük-e a szenvedést, az elűzött emberek és családok szorult helyzetét a végső megoldással és a zsidó nép kiirtásával? Nincs olyan mézárulás a történelemben, nincs olyan népirtás, amely ilyen szörnyű és alávaló, mint ez. Semmivel sem lehet összehasonlítani, vagy egyenlővé tenni a nácik végső megoldás tervét, amelyet ők és kollaboránsaik hajtottak végre.

Az erőfeszítés a relativizálásra és arra, hogy összehasonlítsuk a szenvedést és a veszteséget a zsidó nép sorsával, végzetével és a Shoával nem kevesebb, mint az emlékek meggyalázása, az erkölcs és történelem tiszta megsértése.

Kötelességünk elmondani a történetet, az Önök történetét, a mi történetünket, azoknak a túlélőknek a történetét, akik itt vannak ma velünk, a hatmillió ember történetét, a zsidó nép és az antiszemitizmus történetét.

A nemzetközi közösség egységes ma. Számos ország fogadott el az antiszemitizmus ellen törvényeket, és számos kormány alkalmazza az antiszemitizmus nemzetközi munkadefinícióját. De ennek ellenére még mindig szüntelenül meg kell kérdeznünk, hogy mindent

megtettünk-e annak érdekében, hogy kitépjük az antiszemitizmus gyökerét, hogy harcolunk-e a gyűlölet és az előítélet ellen, és mi zsidók és mások jobb helyzetben vagyunk-e ma. Belenéztünk-e a lelkünkbe, a közös nemzeti múltunkba és történelmünkbe, hogy biztosítsuk a fiatalokat, a jövő generációit, hogy fel vannak készítve arra, hogy küzdjenek a sötétség és gyűlölet démonjai ellen? Néhány nemzet, de csak néhány már túl van ezen az önvizsgálaton, a kínzó elköteleződésen, hogy elfogadja a múltat és magába foglalja a jövő leckéit. Az igaz emlékezés, az őszinte zéró tolerancia ezt követeli meg.

Azért gyűltünk ma itt össze, hogy egységesen emlékezzünk, így adva tiszteletet a túlélőknek és az áldozatoknak. Mi, az élet különböző területeinek képviselői, országok, kormányok és különösen a történészek meg vagyunk bízva azzal, hogy történelmet írjunk, emlékezzünk, oktassunk, tanítsunk, és sohase felejtjük el a valódi küldetésünket, hogy ne kössünk kompromisszumot az igazságban, és semmi sem ijeszthet el attól, hogy kimondjuk azt. Azt szeretném, hogy mi, a Holokauszt Múzeum új vezetésével együtt eleget tegyünk ennek a nemes és megtisztelő kötelezettségnek.